

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a este de 2 ori: Miercuri si Duminec'a, Fieca, candu concedu ajuto'riale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe $\frac{1}{4}$ 3 fl v.a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu seu 40 doldeocri, or 3 galbini mon. sunatoria. Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. correspondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorbe mari seu mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiecare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 27.

Brasiovu, 19/7 Aprilu, 1865.

Anulu XXVIII.

MONARCHIA AUSTRIACA.

Dela senatulu imperialu.

Sied. 40. (Continuare.)

Schuler-Libloy iea inainte obiectulu pasiunatului economilor ardeleni in Turci'a si dioe, ca de 230 ni se incheiasse o conventiune din partea regimului transilvanu cu Pórt'a otomana, care din candu in candu érase se reinnoiea. Acel'a cuprindea favorile si conditiunile sub care conomiloru de vite ardeleni li se dedea in mai multe tienuuri si anumitu in partile Balcanului (montele Emu) locu de pasiune, unde crescuro ei pana acum turme numero'se de vite i administrá pentru manufacturile in Ardélu o mare cuantitate de lana. Incetarea deodata a acestei conventiuni (in 23 Augustu a. o.) dupa atati ani se faou peste tota asteptarea. Se crede, ca Pórt'a ar' fi facut'o acést'a din cauza, ca loculu cel'a, unde se aflá pasiunile, lu'da la circasiani spre a se colonisá acolo. Oratorulu ar' dori se scia, déca Austri'a si oficiale ei consulari au aparatu din destulu in privinti'a acést'a interesele tieriei, déca in genere s'a facutu ceva, si déca reginulu are de cugetu a delaturá pedecele, care se opunu la renoirea tractatului.

Libloy 'si arata mai incolo marea temere nu numai, cumca prin oprirea pasiunii se voru nimici in Ardélu totufeliulu le manufacturi de lana, ci si de aceea, ca economii voru aduce to'te vitele cele numero'se la pasiunatu in Ardélu, le voru sustiené prin Carpati, padurile se voru depradá cu totulu si tieriei i amenintia o ruina. Unde vomu ajunge, dice Libloy, candu atatu de multe sute de mii de oi voru trebui deodata se-si afle nutritia in Ardélu si padurea n'are necairi aparare din destula? Cu padurea susta tier'a, cu depradarea padurii cade si tier'a. — Oficiale consulari au trasu mari venituri prin economii de vite d. e. of. cons. la Tulcea (in Turci'a) are venitu de 3.537 fl. (spesele 4 770) la Rustiucu veniturile 1.623 fl. (spese 7.785 fl.) in Buouresci longa spese de 34.245 fl. se afla venituri dela economii 77.573 fl. la Iasi venituri 25.000 fl. (spese 26.680) la Odesa veniturile de 17.000 mai mari decatu spesele, ce facu 13.980. Vetii vedé, ca spre acoperirea speseloru consularie indata dupa esirea economiloru nu voru mai incurge aceste venite.

Deci elu se indrépta catra regimu cu rogare, cá obiectulu acesta se se incréda comisiunei de financia alese pentru bugetulu an. 1866, danduse to'te deslusirile trebuintio'se. In fine mai face o propusatiune, cá cas'a se decida, cá cerculu de activitate alu oficialoru consulari se se ié de suptu ministeriulu de esterne si se se puna suptu ministeriulu de negociu.

Dep. Schindler insira la dovedi cumca oficiale consulari nu si implinescu de ajunsu misiunea de a protegiá suditi austriaci. Anumitu aduce inainte pe baiasii dela Schmölnitz, cari chiamati a lucrá in baile principelui Serbiei fura deodata, fara a se observá conditiunile contractului, dati afara, si nu se sci, primitus'a pentru acést'a vre-o satisfatiune. Mai incolo suditi austriaci legati cu férele de gutu unii de alti se biciuira de dorobanti peste granitia in poterea ernei. Austri'a nu sufero pe onórea militara si pe surtuculu celu albu neci cea mai mica pata. Ar' fi reu, candu n'ar' fi asia; inse venetieleséu dungile de lovituri cele sangerante pe spatele unni suditu austriacu, inca sunt o macula (pata) (aplause vii!) Dupa to'te acestea se primira rubricile ministeriului de esterne, dupa oum aretaramu la inceputulu siedintiei din 29.

In fine se primi si propunerea lui Kuranda: „Cumca cas'a astépta, cá pe viitoriu la deschiderea sesiunii séu cu esaminarea bugetului se se faca din partea ministeriului de esterne o esponere pe largu despre tota starea politica a imperiului facia cu poterile straine si dimpreuna cu actele diplomatice se se puna inaintea casei.“ Asta se primi cu mare maioritata, si siedinti'a se fini.

Siedinti'a 41 din 31 Martiu. La ordine veni pertractarea bugetului cancelariei de curte a Ungariei, cu spese

ordinari 11 mil. si estraordinari 500 mii dupa propunerea comisiunii de financia, ér' proiect. regim. cerea 12,071.015. Indata la inceputu iea cuventulu

— dep. Kaiserfeld, pe care, diurnalele magiare, lu numescu Demostenele senatului imperiale, si intr'o cuventare lunga apera procederea opoitiunei in contra aieptariloru min. Schuerling, fora cá se incarce to'te relele starei presente financiarie pe gutulu regimului de adi, care inca lea mostenitu, ad. deficitulu cronicu, banc'a nesolventa, valuta nesecuro, neeconomisarea, detori'a statului ce deveni la 3 miliarde; ci imputa regimului mai vertosu a manarea resolvirei cestiunei constitutiunei, in care obiectu de 4 ani n'a facutu nemica, si pana candu nu se va regula acésta neci finantie regulate nu vomu avé, fiindca aceste stau in legatura cu finantiele; fora acésta resolvire nu se póte neci macar' cugeta la o ordine definitiva a economiei statului, neci la pace interna, neci la repararea daunelor, neci la o nóua organizatiune, neci la siguranti'a drepturiloru nóstre si neci la vreo putere a imperiului, ceea ce s'a si facutu in momentul acesta unu „Ceterum censeo“.

Constitutiunea nóstra nu sufero acea mesura de centralisatiune, pe care o a generatu constitutionalismulu in alte state nepoliglóte. Art. 2 din dipl. de Oct. si § 10 alu. legeri fundamentale esprimu unitatea numai in negótiile de resbelu, de financia, comerciulu si economi'a poporala; tota constitutiunea ne e inca nedesvoltata, inse ea e perfectibila in forma, dela care departandune s'ar periclitata necsulu imperiului.

Tierile din cóce de Lait'a de secle formésa unu intregu, prin institutiunea senatului imperiale angustu ele se desclinescu constitutionalmente de tierile de dincolo de Lait'a, si asta institutiune e o garantia tare pentru constitutionalismulu nostru, si totuodata asecura legatiunea in contr'a desbinarii prin dietele provinciali. Prin asta institutiune e cu potintia a permite provinciiloru bugete provinciali, si a infintiá unu bugetu imperiale, pentru care se fia rezervate numai cauzele comune a le imperiului. E cu potintia cá o parte din bugetulu de cultu, de instructiune, si de administratiune se se desparta de bugetulu imperiale, si se se dè bugeteloru provinciali

Prin acésta sistema ar' incetá contradicerea intre drepturile de autonomia a le uneloru tiero si representanti'a imperiului. Acum'a votamu bani pentru scopurile ce le defigu alte corporatiuni. Dupa propunerea mea am avé unu bugetu sistemisatu. Sesiunea ar' fi mai scurta, si constitutiunea mai realizabile; pe candu acum omulu nedependente ce are a casa multe afaeri, cu greu primesce rol'a de representante. (Asié e!) Asta sistema aru multumi popórele, si poporulu multumitu e cea mai buna garantia pentru integritatea imperiului, ce acum'a trebuie se o cumparamu cu armata mare, si cu nesce aliantie ce nu ne facu onóre. (Fórte bine!)

Trebuie se me miru de linisceca stoica a dlui m. de statu. Dice ca n'a preceptu suadulu meu pentru Ungari'a. Déca intr'adeveru nu l'a preceptu, apoi n'a voitu se lu precépa. Noi toti si popórele Austriei scimu ca cestiunea unguresca e imflatur'a in corpulu statului, si ca e de lipsa conchiamarea dietei Ungariei. Ast'a fú parerea mea, ce o precepura toti.

Prin acést'a aru fi cu potintia oá amenuntele cancelarie-loru de curte se nu se acopere din bugetulu imperiale, si o tíera se nu priméscu asupra-si sarcine pentru administratiunea altei tieri.

De alta parte senatulu imp. aru avé tempu pentru reformele in legatiune. Ministrulu de statu in vorbirea din urma dise ca guvernulu e unu factore nedependente, merge pre calea s'a desi n'aru avé maioritata casei.

Dar' ce pareri positive descopere guvernulu in complanarea cestiunei unguresci? Nu e negatiunea continua a dreptului? Nu e purure imperativulu ceterogiu alu dlui m. de statu? Nu e principiulu vechiu „divide et impera“? Aste sunt mediulócele pentru deslegarea cestiunei ungare?

Ce garantia avemu ca nu se va face o re'ntornare la sistem'a birocratica? Suntemu ascurati contr'a octro riloru?

Nu e acést'a in opusetiune cu diplom'a de Opt.? Nu se luara despusetiuni ce ingreua deslegarea cestiunei unguresoi? O asemenea procedura sternesce ura in animele din Ungari'a.

Crede dlu m. de statu ca cuvintele ce le a pronunsiat in ultima vorbire, cumca adica statulu e unu factore nedependente, va lucrá dupa consciinti'a s'a chiaru si in contr'a majoritatii casei, — aceste cuvinte, stirni-voru ele incredere?

Pentru aceste cuvinte va renunsiá Ungari'a la constitutionalismulu ei de 800 ani? Dlu m. Schmerling se provoca la parlamentulu Angliei, eu respundu la acést'a ca uniunea parlamentului Angliei se decreta in parlamentulu constitutiunale de Irlandi'a.

Catu e de tristu cumca intr'o diumetate a imperiului, Imperatulu e consideratu de domnitoriu numai facticu, si prin acést'a nu potu inflori sentimintele dinastice? Sciu cine e caus'a ca nu se desléga cestiunea ung. dar' nu spunu.

Dupa ce descrie si elu situatiunea economica apoi intréba: ce garantia avemu noi, cari n'avemu neci bani, neci creditu neci putere? Naiea Austriei o alunga valurile, desi n'au suplinitu inca daunele patite cu periculu trecut. Opu-setiunea trebue se se lupte in contr'a acestei sisteme, care de patru ani nu sci faoe nemicu, pentru ca nu e constitutiunale, si crede ca politic'a consta din rezultate numai momentane.

Compuna se guvernulu din veri ce barbati, elu numai atunci va scapá imperiulu, déca va merge cu reprezentanti'a imperiului.

W a i d e l e imputa lui Kaiserfeld propunerea pentru impartirea bugetului cá un'a ce e fara scopu, fiindca asia bugetulu s'ar imparti in 17 parti. (Va urmá.)

Ad hoc.

(Capetu.) Nu din desiertatiune, ci din cauza cuviósa care se va inveda mai diosu, am citatu eu mai in susu o parte din profesiunea mea de credintia politica dela a. 1863.

Diet'a Transilvaniei alese si tramise deputati la senatulu imperialu indata in an. 1863, fara cá se'si puna in ordine buna, se'si regulo trebile de acasa ale tierii, fara a renoi invoirea vechia bilaterala dintre tíera si coróna, adica fara a'si asecura esistinti'a si valórea constitutiunii si autonomiei sale asié, cá pentru orice casuri prevediute si nepreviute se o aiba cá pe unu locu de scapare, cá pe o fortarétiá, cá pe unu portu scutitoru dinaintea unoru noua incercari séu de contopire in Ungari'a, séu de prefacere in provintia germana. Tóte tierile de preste Laita isi au dela 1861 incóce constitutiunea lor de si octroata, de si marginita, inse defnita si cercumscrisa asié, in catu fiacare scia de ce are se se tiená. Transilvani'a mai sta inca pe o punte intre viitoru si trecut; séu déca voimu o alta icóna mai via, locuitorii ei au o casa vechia, cu temelii fórté tari, cu cativa muri inalti earasi tari, cu altii inse ruinati, si cu coperisiulu spartu pe diumetate. Acea casa, acea fortarétiá se póte repara si mai largi asié, in catu se corespunda scopului fara asemenare mai bine decatu in starea cea de mainainte; inse pana la deplin'a ei restaurare unde se'ti pleoi capulu? In corturi, siopróne, staulé, barace provisorii? Déca inse intr'aceea se voru scula noii tei companioni si voru dice: „Ascultati voi ardeleni marginiti la judecata, diosu cu orice umbra de separatismu, diosu adica cu autonomi'a specificá a vóstra, la o parte cu justiti'a vóstra, cu administratiunea politica separata, cum si cu departamentele vóstre de cultu si instructiune; ci asimilare intru tóte; deci precum avemu unu domnitoru, asié se avemu numai unu parlamentu, unu ministeriu, scurtu si bine, unitate perfecta, Austri'a un'a constitutionalá, inse centralisatá intocma cá Franci'a, eara in ea intre alte departamente se fia si doua numite Transilvani'a de dincoce si Transilvani'a de dincolo de Muresiu;“ — ei, atunci candu cei 26 insi aru audi din partea centralistiloru unu limbagiu cá acesta; candu ei aru vedea limpede, cumca o majoritate de $\frac{2}{3}$ sta gata de a strabate cu asemenea schimbare in constitutiunea vechia, óre ce aru face ei? Aru sta óre pe locu si aru da ocaziune majoritatii spre a decreta nulificarea si delaturarea inca si a resturiloru din constitutiunea Transilvaniei? Aru dice óre acei 26 insi, ca au mersu acolo inca si cu scopu cá se votee pentru nulificarea constitutiunii transilvane si a toturoru resturiloru de autonomi'a ei?

La acést'a intrebare a mea am dreptu se asteptu respunsu curatu cu atatu mai vertosu, cu catu estimpu dintre cei 26 ardeleni inca siedu in partea stengei centraliste ddni

Zimmermann, Teutsch, Schuler-Libloy, Obert, Binder. Care este program'a politica a acestoru domni? Cine nu voiesce se afe acést'a?

In Octobré a. 1863 intrandu mai tardiu de catu altii in cas'a deputatiloru si voindu a'mi ocupa locu in vreo banca, in-trebaiu inadinsu, pentruce ardelenii si anume romanii s'au asiediatu in drépt'a, eara nu buna óra in steng'a, cá in dieta; respunsulu fu: pentruca vedi dta bine, ca aici tóte bancelé sunt góle, eara din colo sunt cele mai multe ocupate mai dinainte de altii. — Fórté bine, diseiu eu; numai totusi vediu, ca unii oolegi sasi, carii la Sibiu siedu in centru, aiosi séu mutatu in steng'a. . . . Apoi eaca asié, s'au mutatu, ce mai scimu noi pentru ce. —

Intr'aceea abié trecura trei luni, candu eata ca ne si surprinsera cu motiunea cunoscuta, numita alui Ryger, subscrisa de 81 membrii, prin carea se cerea desfiintiarea justitiei cum amu dice provinciale a tieriloru corónei unguresci si tragerea ei la centru sub unu ministeriu comunu alu dreptatii si asié mai departe, adica o schimbare esentiala in insasi patent'a séu constitutiunea din 26 Fauru 1861. Acea motiune pentru atunci eadiú, pentruca din intemplané tocma ministrulu Schmerling aflá cu cale a o combate cu taria, nu din principiu, ci numai din oportunitate. Déca inse o asemenea motiune s'ar renoi de es. chiaru estimpu cu alta energia, déca s'ar propune totuodata, cá nici curtea de casatiune transilvana votata asta-vara intre atatea sbuciumaturi se nu se mai infintiese, ci in locu de aceea se se mai adauge vreo doi trei membrii la curtea de casatiune centrala? Atunci óre ce figura aru face deputatii transilvani, aru sta ei pe locu séu aru esi din siedintia? Aru dice ore densii, ca au mersu la Vien'a totuodata cu scopu cá se ajute a mai ciungari din autonomi'a Transilvaniei? Aru marturisi ei, pana ce inca n'au la mana diplom'a inaugurala, ca sunt acolo pentru orice casuri? Ceru respunsu si la acést'a.

Eata deci, ca pre catu timpu ne lipsesoe asigurarea constitutiunii transilvane prin diploma inaugurala asié, in catu senatulu imperialu se nu póta nici macar propune séu proiepta, necum delaturarea, ci nici modificarea ei, pre atata cei 26 deputati nu se potu considera cá alesi definitivu, ci numai ad hoc, adica numai pentru casurile anumite in patentá, cá comune imperiului intregu, eara nu si pentru casulu celu mai importantu din tóte, adica schimbarea in constitutiune!

Afara de celea desfasurate pana aici asiu mai potea memora inca si cestiunea unguresca si asiu potea sustiené prea bine, ca pre oatu timpu acést'a nu e deslegata, pre atata si pusetiunea Transilvaniei este cu totul precaria. Niciodata Ungari'a nu se va invoi cá Transilvani'a se se prefaca in provincia austro-germana si se nu mai fia considerata si tractata cá membru alu corónei ei; din contra dupa mai multe simptome ce se arata, s'ar potea intemplané, cá cu pretiulu recunóscerii uniunii din 1848 se se induplece a tramite si Ungari'a deputati la senatulu imperialu. In asemenea casu Transilvani'a considerata cá unu vaivodatu alu Ungariei pre cum fusese ea pana la a. 1526 ar' tramite deputati mai antaiu la diet'a Ungariei, de unde apoi aru merge din ei si la parlamentulu imperiului intregu atati pre cati ar' afla cu cale se aléga diet'a Ungariei; prin urmare si in acestu casu cei carii se afla acolo, aru fi totu numai ad hoc.

Ci se lasamu la o parte combinatiunile de natur'a celei atinse aici; se recunóscemu inse, ca au dreptu aceia carii dicu, cumca ardelenii isi taiera cele mai multe poduri si isi arsera oele mai multe corabii in urm'a lor, prin urmare ca ar' fi celu mai tristu lucru, déca ei siaru arde inca si acea punte, pre care tíer'a venia pana acum in nemidilocita comunicatiune cu corón'a. Nici unu ardélenu care mai pune vreunu temeiu pre garantiile constitutiunii vechi a tierii sale nu va potea suferi, cá senatulu imperialu se faca in aceeasi cea mai mica schimbare. A revedé, modifica séu prefacere constitutiunea Transilvaniei este exclusivulu dreptu alu dietei transilvane si alu corónei, fara nici unu amestec alu vreunui altu corpu legislativu din lume. In a. 1848 s'a invoitu insasi diet'a tierii la uniunea cu Ungari'a; inse fiindca acea dieta fusese compusa mai preste totu din o singura clasa privilegiata, fiindca uniunea se prochiamá orbesce, fara a statori si lamuri mai nainte conditiunile ei, cum si fara a intreba in acést'a tíera locuita de natiuni politice — si pe cea mai numerosa din tóte, eata ca valórea acelei uniuni fu si mai e inca disputata ferbinte pana in ór'a de facia.

Déca in patent'a din 26 Febr. 1861 nu e respicatu de locu, cumca senatulu imp. are séu nu are dreptu de a face schimburi in constitutiunea Transilvaniei, apoi ardelenii aru

comite cea mai cumplita eróre politica — oá se nu diu mai multu — déca ei insii 'iaru recunósce lui acelu dreptu infri-cosiatu.

Din acestea reflexiuni de si numai rapsodice, bunulu cititoru póte vedé, cá ce idea impreunu eu cu terminulu ad hoc. Se avemu dieta alésa dupa o lege electorala sanctionata la cererea tierii; se fimu ascurati de constitutiunea renoita prin prean. diploma inaugurala promisa de monarchulu ou tóta solenitatea; se sciú ca senatulu imp. nu va potea face niciodata schimbári in constitutiunea Transilvaniei: atunci apoi eu voiu fi intre oei dintaiú, carele voiu recunósce cu tóta placerea, ca alegérite celoru 26 sunt definitive, eara nu ad hoc.

G. Baritiu.

Zlatn'a in 18 Martiu. Sciú pré bine, ma chiaru si speranti'a repetita m'a invetiati cumca dis'a cea intielépta a vechimei: „veritas odium parit“ este o aksioma scosa din natur'a omenesca si prin urmare necontestavera; sciú inse si aceea, ca traimu in tempulu publicitatei, in acelu tempu candu unulu fia-carele avemu detorinti'a de a nu lasá a se vende in publicu neadeverulu in locu de adeveru; deunde nu potu si nece voliu a me subtrage dela implinirea acestei detorintia chiaru si in casulu candu asi fi pre deplinu convinsu cumca neplacerele provenite de aici me voru face martirulu adeverului.

— In Nr. 100 alu „Telegr. Rom.“ din an. espiratu esi un'a corespondintia din Zlatn'a subscrisa de anonimulu, in carea respectivulu. dupa ce face genes'a unei relasatiune de 8600 fl. — rectius 8809 fl. 17 cr. v. a. — venita pe partea acestei comune, enarésa; cum unii d'ntre competintii la acea-si suma staruiaú a-o peface in unu fondu scolasticu, ér' altii a o primi individualmente la mana; cum oficiulu comitatense emise din sinulu seu unu individú, in facia locului spre complanarea causei; cum sucese paroculu D. a aduce pre respectivii competenti acoló, ca se lasa diumetate din acea relasatiune pentru fondu scolasticu; si in urma, cum unii carii volira pana in fine a remané consecinti reutatiloru, nu volira a se subscrie la protocolu luatú in acést'a causa, ci cá nesce corifei outesatori mai agitésa in contra acelui faptu. —

— Frumosu espusu! dorere inse, ca nu e acompianiatu de adeveru, si ce e mai multu dorere! ca pre candu on. publicu — luandu de bani buni celea enarate acolo — crede cumca comun'a nóstra are deja unu fondu scolasticu frumosielu, noi cesti diu locu versamu lacrimelc intristarei, din cauza oa prin intrigele meschine ale unoru corifei (— intre cari loculu principale, decumva precum se vorbesce, anonimulu re portoru alu „T. R.“ este idendicu cu paroculu D! lu ocupa chiaru densulu) — amu scapatu din mana un'a oca siune pré bine venita de a ne ascurá pre secolu inainte contra obscurantismului.

— Subscrisulu indata dupa esirea acelei corespondintie volieam a corege opiniunea publica, am asteptatu totusi o mai departe desvoltare a lucrului, cá asia se potú deveni la cuno-scinti'a acelorú cause, ce au produsu nefavoritoriulu resultatú. — Acum dara dupa ce intréga oestiune s'a desvoltatu pre deplinu, me voliu adoperá si face o schitiare catu se póte mai pe scurtu. —

— Inca cu inceputulu anului 1864 se inscipientiase antisti'a nóstra opidana prin organele competente despre un'a relasatiune de 8809 fl. 17 cr. v. a. carea a venitu pe partea acelorú proprietari de pamentu, carii dupa mesuraturele cele antani catastrale — precum de comunu este cunoscutu eronee si defeptuóse — in tempu de vreo patru ani respunsera o contributiune ce nece decatu nu stá in proportiune drépta cu pamentulu celu posiedea, adica un'a contributiune mai mare. — Antisti'a comunale — in fruntea careia pre aeolu tempu se aflau doi barbati zelosi pentru totu ce e de interesu comune-natiunalu, si adica G. R. cá jude ér' S. P. cá notariu — conferi lucrulu in repetite ronduri cu atari individi despre cari erá convinsu, cumca in poterea misiunei sale voru lucrá intr'acolo, cá numit'a relasatiune se se pefaca in unu fondu scolasticu; resultatulu caroru conferiri fú: cá totu lucrulu se se amane pana candu s'aru plati poporulu de contributiunea acelui anu, si atuncia apoi se se pasiésca spre a lu indemná. — Intr'acea nascunduse frecari, ura personale si discordia intre antisti'a opidana de un'a parte si paroculu D. et Comp. — ómeni cari tienu chiaiele imparatiei natiunale, séu celu pucinu ar' debui se le tiena, si apoi nece insii nu intra nece pre altii nu-i lasa se intre — de alt'a parte, si asia cesti din urma dorindu a resturná antistia fungente — spre nefericirea loru si a intregéi comune — nu si sciura aflá altu midiu locu mai infernale spre despopularesarea celorú de antaniú, decatu acela: cá se respandésca in poporu, cumca i-a venitu atat'a

si atat'a relasatiune, si acea acum de unu anu intregu o tiene la sene judele opidanu G. R. — ce, vediu bine, erá falsu, de óra-ce acea nece acum, candu scriu acestea, nu s'a estradatu; ér' elu, poporulu, se afla nevolitu a respunde la contributiune. —

In urm'a ataroru informatiuni teudentiose, unii din primipili se adunara noptea la cas'a cetatianului M., unde se si formulá un'a suplica — a carui autoru, cu tóte ca se vorbescu multe, nece pana in diua de astadi nu se cunosce — prin carea se plansera la oficiulu comitatense, cumca antisti'a opidana le tiene relasatiunea venita, si totuodata cerura, cá acea se se estradé fia-caruia particularmente; — aceiasi suplica avú efeptulu, ca in 15 Decembre a. t. esi in facia locului on. Dv. notariu comitatense Arányi Béla, cu scopu, cá se intrebe pre respectivi, déca voliescu a lasá acea suma in folosulu fondului scolasticu, séu ba? — D. Arányi — fia-i spre lauda disu — cu tóta poterea cuventului s'a nevolitu a indemná pre competintii la infintiarea unui fondu scolasticu, dara poporulu esacerbatu prin precedintiele susu indigitate nece ca voli se audia de unu ce astfelu; dupa acea vorbi subscrisulu totu cu asemenea resultatú; in fine vdiendu paroculu D. cumca chiaru si unu strainu pledésa pentru caus'a nóstra scolare, vorbi si densulu, inse in desiertu, ca ce acum'a erá tardiu; ma dupa vorbirea densului, poporulu vdiendu ca si-a perdutu conducatoriulu — mató'a, — incepú a esi afora, afirmandu, cumca acum'a nu mai are cu cine se intielegere; intr'acea paroculu D. sare la usia, inchide usi'a si se rogá cá se nu-i faca rusine, ci se se involiésca celu pucinu la diumetate; la acést'a unii, cari erau misicati prin cuventarile de mai inainte se si involira, si numai decatu se luá protocolulu, carele se subscrie de partea cea mai mare a acelorú de facia, nu inse si de corifei, cari oesti din urma nu cu multu dupa acést'a indreptandu unu altu recursu la comitatu, cerura anularea acelui protocolulu; de unde si dobandira un'a resolutiune cu datulu 31 Decembre 1864 Nr. 9714, prin carea valórea protocolului se nemicesce, si totuodata se dispune re-inpartirea sumei relasate pe partea fia-carui competente. —

Éta dara cum stamu cu cestionatulu fondu scolasticu, éta cum s'a cantatu in eternu amintirea lui, si éta ca celi-ce — póte — imediate au volitu a stricá numai antistiei opidane, mediate au stricatu multu, nespusu de multu causei scolastico-nationale. —

Vdiendu acum judele opidanu G. R. cumca nu numai ca n'a potutu reesi cu planulu seu celu salutaru, ma din contra prin intentiunea sea cea nobile s'a despopularisatu si si a facutu contrari in poporu — desgustatu de atari afaceri ingrate, si a datu demisiunea din postulu de jude, ce in de-cursu de mai multi ani 'lu imbracase cu tóta onórea. — D. jude cercuale I. D. cunoscundu pré bine caus'a demisiunarei fostului jude de un'a parte, ér' de alt'a ne potendu veni rapede in comun'a nóstra spre a dispune un'a noua alegere, substitui interimalminte in acestu postu pre D. I. V. amicu bunu alu fostului jude, omu cu energia, si pre longa acea in-suflatu de unu zelu nobilu pentru totu ce este salutaru bine-lui de comunu. —

Dara ce se vedi! acum paroculu D. — nefiendu dupa gustulu seu acésta substituire — depune masc'a de carea se servise sub totu decursulu cestiunei de relasatiune, pasiesce pre facia, aduna in giurulu seu pre acei corifei outediatori despre cari — posito ca elu ar' fi fostu referentele „Tel. R.“ — inéusi dicea pe atunci „cumca au remasu pana in fine consecinti reutatiloru“, si prin acesti-a face a se subscrie un'a denutiatiune la oficiulu de comitatu, prin carea arata, ca judele cercuale le calca in petiore dreptulu de a si alege jude comunale, si totuodata ceru punerea la cale catu mai rapede a poffitei alegéri. —

Asia se intemplá, ca in 10 a lunei curente esi in faci'a locului. Pré on. D. jude primariu Pál imbre cu scopu, cá in presenti'a s'a se se intreprinda alegerea de jude opidanu; numitulu Domnu din intemplantare bolnavinduse, acestu actu lu incredintia unui adjunctu alu seu si Dlui jude cercuale. — Cu oca siunea actului alegerei se fi vedintu la corteschedesiuri din partea malcontentiloru! — Se para ca suntemu la alegerea de deputati dietali, si ca nu avemu de a face romani cu romani, ci cu cei mai mari neamici ai nostrii! — Partit'a resturnatoria o'a dechiaru francu: cumca pre G. R. fostulu jude si pre I. V. judele substitutu nece decatu nu voliesce ai avé intre candidati. — Caus'a pentru care se e-peptorau contra celui de antaiú, din celea preatense o póte gaol ori si cine; 'mi este inse rusine a spune caus'a din carea nu voliaú pre celu din urma, — dara fiinduca in fruntea acestei corespondintie m'am obligatu a nu retacé adeve-

rule, cu tota rusinea, voliu descoperia; acea este: ca cestu din urma profesesa relegiunea romana-unita!!! —

Auditi netolerantia! si inca netolerantia nutrita de catra aceia, carii aru trebui se fia lumin'a lunei; auditi cauza nequalificabile, pentru carea unu individu — carele la tote contribuirile nationali stete si sta in frunte, si carele spre laud'a s'a si fal'a comunei nostre in protocolulu primu alu asociatiunei transilvane intre membrii fundatori cuprinde loculu alu optulea — fu eschisu din candidarea de a fi alegibilu la postulu de jude opidanu si inca eschisu decatra aceia, pre cari nece cu falinariulu lui Diogene nu-i vei poté afla intre contributorii pentru scopuri comune-nationali!!

Cresoundu deci ne'ntielegerea, si neputendu — dela 3 ore dupa ameadu pana la 5 sér'a — a esi la vreo complanare cu privire la candidare, precandu acum'a cu totii eramu obositi de strigarele poporului esacerbatu, fostulu jude G. R. volindu a impacá partitele, propune unu individu tuturoru placutu P. P., carele apoi s'a si alesu de jude prin aclamatiune; si asia pentru astadata se fini acestu actu ominosu. —

Dè cerulu! cá din acestea intemplari funeste celu pucinu pe venitoriu se capete omenii mente, si se-si subjuge pasiunile atuncia, candu se lucra pentru binele comunu; dè cerulu! cá se ajungemu catu mai curundu acea epoca, in carea se vedemu caus'a scolare scósa de sub jurisdictiunea besericésca, ca-ci dóra atunci pasiunile individuali nu se voru poté esploata asia usioru spre a stricá causei, carea conditionésa fericirea séu nefericirea romanului, causei scolare, ci conclucrandu ambe confesiunile cu poteri unite in aceasi dreptiune amu poté ajunge mai curundu la scopulu doritu. G. b.

Brasiovu. Dile senine, dile imperatesoi avuramu in serbatorile invierii. Apropos! Serbatorile Invierii, septeman'a luminata, urmata dupa atatea dile de lupte, de patimi, de suferintia si in urma de osind'a crucii dictata de farisei, sunt nesce momente maretie, vorbe pompóse, pline de radiele gratióse ale simbolului fericirii si manturei poporeloru si individiloru din lumea crestina; — ele inse aplicate la starea politice de adi, care inca se faciaresce cu redicarea standartului invierii, vietii si alu luminei séu desteptarii poporeloru, abia mai remasera nesce vorbe de serbatori, pentruca in adeveru numai acelu poporu invia politicesce, care si ajuta siesi, care sfarama catenele intunerecului si siertfesce totu, pentru cá se se luminesce preste toti prin lumin'a civilitatei, cá se traiésca totu in septeman'a luminata plinu de curagiu, ca nu va recadé ér' in noianulu suferintieloru seculari, loculu destinatu de sórte pentru cei ce nu priveghiasa, pentru nepasatori de sórtea comuna, pentru fatalisti, cari nu sciu a si invinge patimile si a'si imperita sie'si: Voiesce una, lucra, incérca, totu cu poteri unite, luptate, aperiati ce e alu teu si vei reesi la lumin'a invierii si a vietii celei stabile si vei poté serba si pascile politice, cantandu cantare de biruintia! —

UNGARIA. Din cercuri bine informate ne incredintiasa diurn. of. din Vien'a si Pest'a, ca diet'a unгурésca abia se va poté conchiama pe lun'a lui Decembre, fiindca senatulu nu 'si va poté asia curundu fini lucrarile sale, mai vertosu, déca se va lua inainte si reforma de contributiune si tarifulu de vama, care va absorbe indelungatu timpu.

BUCOVIN'A, Cernauti 6 Aprile. O scire lórté imbucuratória ne aduce „Both.“ din Cernauti, capital'a Bucovinei, care afara de suburbii e locuitu mai numai de straini si israeliti, acesta e: „ca cinci membri romani din consiliulu comunalu au pretinsu dela cei lalti 45 de membri, cá ordinea dilei se se faca cunoscuta si in limb'a romana, si cá tote trebele, ce se tienu de suburbii, si tote pertractarile cele mai importante ale orasiului se se propuna in limb'a romana or se se traduca pe romania.“ — Acésta pretensiune si dorintia drépta face onóre membriloru aceloru cinci, cari dovedira atata consciintia de demnitatea si dreptulu ce compete romanului intr'o tíera de romani! —

Cronica esterna.

ROMANIA. Diurnalele din Bucuresci ne referésa, ca furturele sunt pe acolo la ordinea dilei; mai eri se relatá despre unu furtu de vro 11 mii galbini comisu intr'anu locu publicu, acum joi spre vineri se sparse pravalia d. N. Pancu, si i se luara banii din laditi'a comtoariului. Furiu nu se aflara de politia, séu se aflara unii, inse banii neci decumu nu. —

In Francia se totu mai continua desbaterile adresei si opositiunea prin rostulu D. I. Favres, candu vorbi acesta despre politic'a esterióra, pretinse dela regimu facia cu Itali'a, cá se indeplinésca odata programulu inceputu: „Itali'a libera pana la Adri'a“; facia cu ducatele nordalbingice sprijinirea daniloru si libertatea decisiunei poporului cu orce pretiu, pre candu moderatii incuviintiasa pasii politice gvernului.

In Itali'a s'a decisu in camera vinderea drumuriloru de feru; ér' la ordinea dilei e o brosiura a deput. Georgini, despre cestiunea romana cu scopu de a asterne o cale la impacarea relatiuniloru Italiei cu Rom'a, despre care dice: Papa e o potestate, in care ne potemu redima cu multu folosu si se 'lu avemu cu noi, ne dictésa tote impregiurarile“ pledandu pentru impacare. — Regimulu incepe a se muta in capital'a Florenti'a in catu pe finea lui Iuniu se voru afla strapuse tote dicasteriale.

Dela Rusi'a se scria, ca in Varsavia 3 indivisi cu paspórté france, persóne insemnate, s'au prinsu indata dupa sosire. Regimulu dice, ca ér' sau ivitu incercari de resculari polonice, si ca acele 3 persóne inca au fost din cét'a loru. Doi indata dupa prindere se au otravitu, ér' unulu se scapá cu contraveninu.

AMERIC'A. New-York 5 Aprile. Unu telegramu anuncia deplin'a invingere a staturiloru unite republicane asupra federatiloru iubitori de sclavia. Trei dile se batú fora intrerumpere gen. Grant si in 3 Aprile deminiéti'a ocupá si Richmondu si Petersburgu, luandu la góna pe gen. confederatu Lee, care se retrase la Lynchburg. Confederatii perdura 15 mii feciori in morti si raniti, si 25 mii prinsu, 100—200 tunuri. Republicanii perdura 7000 ostasi.

Nro. 5648/1865.

3—3

Publicatiune.

De órace cu inceputulu anului scolasticu 1865/6 voru deveni vacante trei locuri transilvanice de fundatiuni in institutelu militare superiori c. r. de educatiune, asia se si aduce acésta la cunoscentia publica cu acelu adausu; cumca aspirantii pentru conferirea acestoru locuri fundationali au a si dá suplicele loru instruite cu documintele mai diosu specificate celu multu pana in 15 Maiu a. c. la jurisdictiunile loru politice spre substernere la Guberniu regescu.

Pentru suscepere in institutelu de educatiune superiori c. r. se recere, cá aspirantele se fia in etate aprópe de 11, ér' nece decatu trecutu de 12 ani; si pentru o scóla de centuria se fia séu aprópe, ori si de 15 ani deplenu si nu preste 16 ani ai etatei.

Se voru primi inse si aspiranti de aceia, cari sunt in etate de 15 ani tocma, acestia apoi se voru impartu in vreuna clase mai inalta etatei loru corespondictórie, decatu in atare casu debue cá eli se aiba prescientie mai inalte, cari se receru acolo.

Pentru cursulu anului primu alu scóleloru de centurie se recere scienti'a aceloru obiecte de invetiatura, care vinu inainte in cursulu anului alu 2-lé la scól'a reale seu gimnasiale inferioare, pentru institutelu superiori de educatiune se recere absolvirea clasei 3-a normale cu sucesu bunu.

Pentru scólele de centurie se recere preste totu scienti'a limbii germane, a temeloru scrisuali, a aritmetice, a geografiei, si a istoriei, si anumitu in acea intensiune, in cari obiectele aceste se propunu in anulu alu 4-lé in institutelu de educatiune superiori.

La cursurile mai inalte sunt necesari acele prescientie, cari sun prescise la scólele civili pentru acelasi cursu de invetiatura.

Susceperea definitiva depende dela pre-esamenulu carele lu va depune aspirantele in institutu.

Suplicei venu a se alaturá:

1. Cartea baptismale a aspirantelui,
2. Atestatulu de vacinatiune,
3. Atestatulu despre starea sanatarei, acesta dela unu medicu graduatu militarescu.
4. List'a despre mensur'a aspirantelui, acésta facuta de Comand'a militare a locului — a statiunei — ori a cercului de intregirea armatei, si
5. Testimoniu scolasticu celu din urma alu aspirantelui.

Sibiu in 20 Martiu 1865.

Dela Guberniu regescu alu Transilvaniei.

Cursurile la bursa in 18. Aprilu 1865 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 14 cr. v.
Augsburg	—	—	106 „ 50 „
London	—	—	109 „ 10 „
Imprumutulu nationalu	—	—	76 „ 20 „
Obligatiile metalice vechi de 5 0/0	—	—	72 „ 25 „
Actiile bancului	—	—	798 „ — „
„ creditului	—	—	185 „ 70 „

Obligatii desarcinarii pamentului in 10. Aprile 1865:

Bani 70·15 — Marfa 70·50